

ЕТНІЧНІСТЬ І ГЛОБАЛІЗАЦІЯ

Білецька Ірина Олександрівна,

д.пед.н., професор

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

м. Умань, Україна

iryna.biletska@ukr.net

Анотація: У дослідженні акцентується увага на вивченні феномена етнічності в глобалізованому світі, що потребує врахування двох процесів, які мають протилежний характер: глобалізація та індивідуалізація. Аналізуються такі дотичні поняття, як «метроетнічність», «метромова», «гібридність», «транслокальні креолізовані культури».

Ключові слова: етнічність, метроетнічність, глобалізація, культура, самоідентифікація.

В розвитку феномена етнічності чітко вимальовується процес глобалізації, який розуміється як становлення єдиного, цілісного світу, що проявляється в інтернаціоналізації економічного, соціального, політичного та суспільного життя сучасного суспільства. Глобалізація сприяє підвищенню інтенсивності культурних взаємодій в інформаційному суспільстві, росту масштабів міжнародної культурної індустрії. Однак в останні роки все більш актуальним стає вивчення локалізації глобального, яке передбачає реконтекстуалізацію глобальних тенденцій у ході їх «присвоєння» на місцевому культурному ґрунті [1]. Інтеграції та уніфікації, таким чином, протиставляється процес культурної диференціації, гібридизації, трансформації та модифікації [2].

Іншим процесом розвитку феномена етнічності, каталізатором якої стала глобалізація, є фрагментація, що розуміється як створення нових форм розколу

єдиного суспільства, яка проявляється у створенні та зміцненні суверенних держав, розвитку національних спільнот і національних рухів, які прагнуть до реалізації своїх інтересів поза національно-державними кордонами. Прагнення до етнічної самоідентифікації, що виразилося в інтересі до рідної мови, традицій, звичаїв, історії, мистецтва, супроводжується становленням етнічної стратифікації нового типу.

В контексті глобалізації, переходу до інформаційного суспільства та розвитку ідеї мультикультуралізму зарубіжними дослідниками, крім інших, обговорюються такі терміни, як «глокалізація» [2], «трансцендентна етнічність» (transcending' ethnicity), «метроетнічність» і «метромова» [3, с. 576] та «пост-ідентичність» (after identity) [4]. Поняття етнічності все частіше використовується для опису активних процесів об'єднання або поділу людей у результаті дії механізмів ідентифікації – ототожнення себе з певною спільнотою, акцентуація культурної специфіки, цінностей і т. ін.

Введені Джоном Майером нові терміни «метроетнічність» і «метромова» використовуються для позначення засобів конструювання «полегшеної» етнічної ідентичності – ігрової, гнучкої, здатної жити в умовах будь-якого великого міста.

Метроетнічність – це те, що виникає в конкретній ситуації, є мобільним у часі і просторі, має різні контекстуальні значення і викликає різноманітні емоції. Термін «метро-» в цьому випадку має ряд значень, які вказують на явища, що знаходяться за межами звичного розуміння мови і етнічності, описує швидше приховане (underground), ніж очевидне (overground). Метроетнічність сприймається як стирання кордонів між етнічними групами і є особливою формою гібридизації та фрагментації [3, с. 576].

Етнічність та метроетнічність, є продуктами соціокультурного конструювання. При цьому метроетнічність є не просто поєднанням двох складових, це «ремікс», що володіє вже іншими, видозміненими, переосмисленими характеристиками, які утворилися на основі взаємодії.

У феномені метроетнічності відбувається особливого роду

реконцептуалізація концепту «культура». Процес глобалізації веде до змішання культурних і політико-економічних складових, гібридності, виникнення так званих «транслокальних креолізованих культур» [5]. Стосовно етнічності термін «гібридність» використовується для позначення «прикордонних» або контактних точок діаспор, а також для опису широкого діапазону соціальних і культурних феноменів, що включають в себе змішання двох і більше культур [6, с. 79-102]. Стюарт Холл пов'язує гібридність з ідеєю «нових етнічностей», що виражає прагнення створити нестатичність і неесенціалістські підходи до етнічної культури. Він стверджує, що ідентичність, завдяки гібридності, реалізується спільно за допомогою відмінностей, але не на противагу їм [1]. Мова відіграє тут ключову роль.

Пошук коренів і витоків, необхідних для «нових етнічностей», не зводиться просто до усічення ідентичності, сформованої на основі походження. Етнічність видозмінюється в діаспоричному просторі у взаємодії як з історичною батьківщиною, так і з суспільством, в яке інтегрована група.

Таким чином, при вивченні феномена етнічності в глобалізованому світі необхідно мати на увазі два процеси, що мають протилежний характер: глобалізація та індивідуалізація. З одного боку, відбувається затвердження глобального менталітету за рахунок повсюдного поширення схожих рис, стандартів і способу життя, залучення до спільних (в основному західних) цінностей мислення і поведінки. З іншого боку, народи реалізують прагнення до утвердження своєї ідентичності, за рахунок збереження і культивування самобутності.

Список літератури

1. Hall S. The local and the global: Globalization and ethnicity // Culture, Globalization and the World System. – Minneapolis: University of Minnesota Press, 1997. – P. 19-40.
2. Bauman Z. On glocalization: Or globalization for some, localization for

some others // Thesis Eleven. –1998. – 54(1). – P. 37-49.

3. Maher J. C. Metroethnicities and Metrolanguages // The Handbook of Language and Globalization. – Oxford: Wiley-Blackwell, 2010. – P. 575-591.

4. Warake G. After Identity: Rethinking Race, Sex and Gender. – Cambridge: Cambridge University Press, 2008. – 273 p.

5. Willis D. B., Murphy-Shigematsu S. Transcultural Japan: At the Borderlands of Race, Gender, and Identity. – London: Routledge, 2008. – 358 p.

6. Hutnyk J. Hybridity // Ethnic and Racial Studies. – 2005. – Vol. 28. – № 1. – P. 79-102.